

Moralfilosofi: föreläsning 1

Moralfilosofi = ”strävan att på ett *systematiskt* sätt förstå moralens *natur* och vad den *kräver* av oss”

Här har vi alltså att göra med *två* olika frågor:

1. Vad är moralens natur?
2. Vad kräver moralen av oss?

1. Frågor om moralens ”natur” behandlas inom den del av moralfilosofin som kallas *meta-etik*
2. När man försöker besvara frågan om vad moralen ”kräver” av oss så bedriver man *normativ etik*

Normativ = värderande

- En normativ etisk teori tar ställning till vad som är rätt och fel
 - En meta-etisk teori handlar om vad rätt och fel är (men tar *inte* ställning i värdefrågor)
-
- Normativ etik = teorier *i* moral
 - Meta-etik = teorier om moral

”Vad kräver moralen av oss?” kan i sin tur delas upp i två delfrågor:

Vad kräver moralen av oss ...

1. ... generellt sett?
(svar ges av *normativa etiska teorier*)
2. ... *med avseende på något specifikt, konkret område?*
(svar ges av den s.k. *tillämpade etiken*)

Tillämpad etik = tillämpning av en normativ etisk teori på ett specifikt, konkret problemområde

Exempel på frågeställningar inom tillämpad etik:

- Är det moraliskt fel att äta kött?
- Kan abort vara moraliskt rättfärdigat?
- Bör vi acceptera eutanasi?
- Kan det vara rätt att bryta mot lagen?

Svar på sådana frågor är värderingar!

Exempel på frågeställningar inom normativ etisk teori:

- Hur bör man *leva/handla* (moraliskt sett)?
- Vilken/vilka *generella moraliska principer* bör man följa?
- Vad är det som (främst) ”spelar roll” inom etiken? Att göra folk lyckliga? Att vara en god människa? Att respektera andra personers människovärde? El. något annat?

Svar på sådana frågor är också värderingar (men av en mer *generell typ*)

Exempel på frågeställningar inom meta-etiken:

- Kan moraliska värderingar vara *sanna*?
- Kan man ha *kunskap* i moraliska frågor?
- Om ja, *hur* får vi moralisk kunskap?
- Vad *betyder* ord som 'rätt', 'fel', 'bör', 'god', etc. (när de används i moraliska sammanhang)?

OBS! Dessa frågor handlar om värderingar, men svar på dem är inte värderingar!

Meta-etiken är *inte* normativ/värderande!

- Meta-etiken kan sägas vara en del av ett *vidare fält* som kallas "värdeteori"
- Medan meta-etiken handlar om specifikt moraliska värden och värderingar (samt moraliska normer),
- så handlar värdeteori om alla typer av normer, värden och värderingar (moraliska, estetiska, politiska, vetenskapliga, etc.)

- I värdeteorin studeras normer, värden och värderingar från en filosofisk synvinkel
- Normer och värderingar studeras dock inte bara inom filosofin utan också inom en rad vetenskaper, t.ex. antropologi, sociologi, samhällsvetenskap, historia, etc.
- Sådan empirisk värdeforskning är *inte* en del av filosofin (men vissa resultat från sådan forskning kan ändå vara av stort filosofiskt intresse)

(Något förenklat kan man säga såhär:)

- Inom *empirisk värdeforskning* intresserar man sig för vilka värderingar folk faktiskt har
- Inom *värdeteori* (inklusive meta-etik) intresserar man sig för vad värderingar är
- Inom *normativ värdefilosofi* (inklusive normativ etisk teori & tillämpad etik) så intresserar man sig för vilka värderingar som är sanna eller korrekta

- Både Bergström och Rachels är mycket tydliga med att empiriska undersökningar av folks faktiska värderingar inte kan visa vilka värderingar som är *sanna* eller *korrekta*
- Även om *alla* skulle omfatta en viss värdering så följer det inte logiskt att denna värdering är *sann* eller *riktig!*
- Likadant, även om alla eftersträvar t.ex. lycka så följer det inte logiskt att lycka är *eftersträvansvärt* eller *värdefullt!*

- Men resultat från empirisk värdeforskning kan dock vara av filosofisk intresse (på andra vis)
- Den empiriska observationen att det råder olika värderingar och moralkoder i olika samhällen, kulturer, tidsepoker, etc. ...
- ... har t.ex. använts som ett *argument* för att värderingar inte kan vara *sanna* i objektiv mening
